

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سلسله قیامت و آخرت ۳

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على
نبينا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين أما بعد:

دوستانم: در درس گذشته ذکر تعدادی از اسبابی که از نوع اول هستند و باعث ماندگاری ابدی در آتش می شود را ذکر کردیم و حال در این درس به کمک الله تعالی تعدادی از اسباب نوع دوم که انجام دهنده آن مستحق آتش بدون ماندگاری ابدی در آن است را ذکر خواهیم کرد.

سبب اول: نافرمانی والدین که شامل پدر و مادر

می گردد و نافرمانی آنها جزو نوع دوم از سببهای داخل شدن در آتش است که به سبب قطع کردن آنچه برای آنها از نیکی، صله رحم و بدی در حق آنها با زبان یا عمل باشد، حاصل می گردد. الله تعالی می فرماید: ﴿وَقَصَىٰ رَبُّكَ أَلاَّ تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسِنًا ۖ إِنَّمَا يُبَلِّغُنَّ عِنْدَكَ أَلَكِبَرًا أَحَدَهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُفٍّ وَلَا تَنْهَرْهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا ۚ﴾ (اسراء 23-24) «و پروردگار تو مقرر کرد که جز او را نپرستید و به پدر و مادر نیکی کنید. اگر یکی از آنها یا هر دو در کنار تو به سن پیری رسیدند به آنها اوف مگو و به آنان پرخاش مکن و با آنها سخنی شایسته بگو. از سر مهربانی بال فروتنی بر آنان بگستر و بگو پروردگارا آنها را رحمت کن چنانکه مرا در بچگی

پروردند» و می فرماید: ﴿أَنِ اشْكُرْ لِي وَلِوَلَدَيْكَ إِلَىٰ الْمَصِيرِ ۚ﴾ (لقمان 14) «شکرگزار من و پدر و مادرت باش که بازگشت به سوی من است» و پیامبر ﷺ می فرماید: «ثَلَاثَةٌ قَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِمُ الْجَنَّةَ مُدْمُنُ الْخَمْرِ وَالْعَاقُ وَالذَّيُّوثُ الَّذِي يَقْرُ فِي أَهْلِهِ الْخُبَثُ» (رواه احمد و النسائی) «سه دسته هستند که خداوند بهشت را بر آنها حرام کرده است: 1. کسی که همیشه مست است 2. نافرمانی پدر و مادر 3. دیوث کسی که زنا را در اهلش می بیند و سکوت می کند».

سبب دوم: قطع صله رحم است.

یعنی مرد خویشاوندی اش را قطع کند و این کار مانع می شود که شخص حقوق بدنی یا مالی که بر او واجب است را بدهد. در صحیحین از جبر بن مطعم روایت است که پیامبر ﷺ فرمودند: «لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ قاطِعٌ» «قطع کننده داخل بهشت نمی شود». سفیان می گوید: منظور قطع صله رحم است. و در صحیحین همچنین از ابوهریره رضی الله عنه روایت است که پیامبر ﷺ فرمودند: «قَامَتِ الرَّحِمُ فَقَالَتْ هَذَا مَقَامُ الْعَاثِدِ مِنَ الْقَطِيعَةِ قَالَ نَعَمْ أَمَا تَرْضَيْنِ أَنْ أَصِلَ مِنْ وَصْلِكَ وَأَقْطَعَ مِنْ قِطْعِكَ قَالَتْ بَلَىٰ قَالَ فَذَاكَ لَكَ ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اقْرَءُوا إِن شِئْتُمْ: ﴿فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ تَوَلَّيْتُمْ أَنْ تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَتَقَطَّعُوا أَرْحَامَكُمْ ۚ﴾ (محمد 22-23) «رحم برخاست

سبب پنجم: شهادت دادن به ناحق: از ابن عمر رضی الله عنهما

روایت است که پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند: «لَنْ تَزُولَ قَدَمُ

شاهد الزور حَتَّى يُوجِبَ اللَّهُ لَهُ النَّارَ» (شاهد زور هیچ

قدمی بر نمی دارد تا اینکه خداوند آتش را بر او واجب می

کند) (رواه ابن ماجه و حاکم) و شاهد زور یعنی اینکه به

آنچه نمی داند یا به آنچه می داند ولی خلاف واقع شهادت

دهد، گفته می شود زیرا شهادت دادن جز به آنچه شاهد

به آن علم دارد، جایز نیست. و در حدیث آمده که

پیامبر صلی الله علیه و آله به مردی گفت: «تَرَى الشَّمْسُ؟ قَالَ: نَعَمْ،

قَالَ عَلَى مَثَلِهَا فَاشْهَدْ أَوْ دَعْ» «خورشید را

می بینی؟ گفت: بله. فرمود: به مانند آن شهادت بده یا آن را

ترک کن».

سبب ششم: رشوه در حکم: از عبدالله بن

عمرو رضی الله عنه روایت است که پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند: «الْراشِي

وَالْمُرْتَشِي فِي النَّارِ» (رشوه دهنده و رشوه گیرنده در

آتش هستند). (طبرانی) در **النهاية** می گوید: رشوه دهنده

کسی است که چیزی می بخشد و می داند که بر باطل

است و رشوه گیرنده آن را می گیرد. اما کسی که چیزی را

برای گرفتن حق یا دفع ظلم می بخشد در این تعریف

قرار نمی گیرد.

سبب هفتم: سوگند غموس: از حارث بن

مالک رضی الله عنه روایت است که گفت: از پیامبر در حج در

فاصله بین دو جمره دو یا سه بار شنیدم که فرمود: «مَنْ

اَقْتَطَعَ مَالَ أَخِيهِ بِمِيزَانٍ فَاجْرُهُ فَلْيَتَّبِعُوا مَقْعَدَهُ

مِنَ النَّارِ لِيُبَلِّغَ شَاهِدُكُمْ غَائِبُكُمْ (مَرْتَبِينَ أَوْ

ثَلَاثًا)) (أحمد و حاکم) «هرکس مال برادرش را با سوگند

دروغ قطع کند پس نشیمنگاهش را در آتش آماده کرده

است. شاهدان به غایبان برسانند». برای این غموس نامیده

شده چون سوگند خورنده را به وسیله آن در گناه سپس

در آتش فرو می برد. و فرقی بین کسی که سوگند دروغ

می خورد بر آنچه ادعا می کند و به نفع او حکم می شود

با کسی که به دروغ سوگند می خورد بر آنچه آن را انکار

می کند پس حکم به برائت او می شود، وجود ندارد.

سبب هشتم: قضاوت و داوری بین مردم بدون

علم یا با ستم و به ناحق: بریده بن حصیب رضی الله عنه از

پیامبر صلی الله علیه و آله روایت می کند که فرمودند: «الْقَضَاءُ ثَلَاثَةٌ

وَاحِدٌ فِي الْجَنَّةِ وَآخَرَانِ فِي النَّارِ فَأَمَّا الَّذِي فِي

الْجَنَّةِ فَرَجُلٌ عَرَفَ الْحَقَّ فَقَضَى بِهِ وَرَجُلٌ عَرَفَ

الْحَقَّ فَجَارَ فِي الْحُكْمِ فَهُوَ فِي النَّارِ وَرَجُلٌ قَضَى

لِلنَّاسِ عَلَى جَهْلِ فَهُوَ فِي النَّارِ» (أبو داود) «قضات

سه دسته هستند یک دسته در بهشت و دو دسته در آتش

می باشند. اما کسی که در بهشت است مردی است که

حق را می شناسد و به آن قضاوت می کند و مردی که حق

را می شناسد پس در حکم ظلم می کند و از حق منحرف

می شود او در آتش است و مردی که برای مردم از روی

جهل قضاوت می نماید نیز در آتش است».

سبب نهم: خیانت به زیردستان و عدم خیر

خواهی برای آنها آنگاه که تصرفی را میکند که

به مصلحت آنها نیست و کارش از روی مصلحت

نهی باشد: معقل بن یسار رضی الله عنه روایت می کند که

گفت: از پیامبر صلی الله علیه و آله شنیدم که فرمودند: «مَا مِنْ عَبْدٍ

يَسْتَرْعِيهِ اللَّهُ رَعِيَّةً يَمُوتُ يَوْمَ يَمُوتُ وَهُوَ غَاشٌّ

لِرَعِيَّتِهِ إِلَّا حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ» (متفق علیه)

«هیچ بنده ای نیست که خداوند او را به عنوان مسئول

رعیتش برگزیده و او می میرد درحالی که او بر رعیت خود

خیانت ورزیده مگر اینکه خداوند بهشت را بر او حرام می

سازد». و این شامل رعایت مرد در خانواده اش، سلطان در

سلطنتش و دیگران در کارهایشان می شود. ابن عمر رضی الله عنهما

می گوید: از پیامبر صلی الله علیه و آله شنیدم که فرمودند: «كُلُّكُمْ رَاعٍ

وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ الْإِمَامُ رَاعٍ وَمَسْئُولٌ

عَنْ رَعِيَّتِهِ وَالرَّجُلُ رَاعٍ فِي أَهْلِهِ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ

رَعِيَّتِهِ وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ فِي بَيْتِ زَوْجِهَا وَمَسْئُولَةٌ عَنْ

رَعِيَّتِهَا وَالْخَادِمُ رَاعٍ فِي مَالِ سَيِّدِهِ وَمَسْئُولٌ عَنْ

رَعِيَّتِهِ قَالَ وَكُلُّكُمْ رَاعٍ وَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ» (متفق

علیه) «همه شما مسئول هستید و نسبت به زیردستان و

چیزی که بر آن تسلط دارید مسئولیت دارید. حاکمی که

بر مردم حکومت میکند حافظ و نگهبان آنان است و

مسئولیت مردمانی را که تحت حکومت او هستند به عهده

دارد و هر انسانی بر خانواده خود نگهبان است و

مسئولیت آنان را بر عهده دارد و هر زنی بر مال شوهرش

و اولاد شوهرش حافظ و نگهبان است و مسئولیت آنها را

به عهده دارد، هر خدمتگزاری نگهبان مال اربابش می

باشد و در مقابل آن مسئول است، بنابراین همه شما نگهبان یکدیگر و در مقابل همدیگر مسئول هستید».

سبب دهم: به تصویر کشیدن آنچه در آن انسان یا جاندار باشد. از ابن عباس رضی الله عنه روایت است که گفت: از پیامبر صلی الله علیه و آله شنیدم که فرمودند: «**كُلُّ مَصُورٍ فِي النَّارِ يَجْعَلُ لَهُ بِكُلِّ صُورَةٍ صَوْرَهَا نَفْسًا فَتُعَذِّبُهُ فِي جَهَنَّمَ**» (مسلم) «هر تصویرگر در آتش است و در برابر هر صورتی که کشیده صورتی برایش ساخته شده پس او را در جهنم عذاب می دهد» و در روایت بخاری آمده: «**مَنْ صَوَّرَ صُورَةً فَإِنَّ اللَّهَ مُعَذِّبُهُ حَتَّى يَنْفُخَ فِيهَا الرُّوحَ وَلَيْسَ يَنَافِخُ فِيهَا أَبَدًا**» «هرکس تصویری

بکشد خداوند او را عذاب میدهد تا اینکه در آن روح بدمد درحالیکه هرگز توان آن را ندارد». اما تصویر درختان و نباتات و میوه ها و چیزهای دیگر از آنچه خداوند آن را خلق می کند از اجسام آفریده بر قول جمهور علما اشکالی ندارد. و از ایشان کسی که از آن منع می کند به دلیل آنچه است که در صحیح بخاری از ابوهریره رضی الله عنه روایت است که گفت از رسول الله صلی الله علیه و آله شنیدم که فرمود: الله عزوجل می فرماید: «**وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذَهَبَ يَخْلُقُ كَخَلْقِي، فَلْيَخْلُقُوا حَبَةً، وَلْيَخْلُقُوا ذَرَّةً وَلْيَخْلُقُوا شَعِيرَةً**» «چه کسی ستمکارتر از فردی است که تلاش میکند تا مانند آفرینش من بیافریند. پس دانه ای و یا مورچه ای و یا دانه ای جو بیافریند».

سبب یازدهم: در صحیحین از حارثه بن وهب ثابت است که پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند: «**أَلَا أَخْبِرُكُمْ بِأَهْلِ النَّارِ: كُلُّ عَتَلٍ جَوَاطُ مُسْتَكْبِرٍ**» «آیا شما را از اهل آتش باخبر نسازم. هر انسان سرکش و بخیل و متکبر است». العتَل یعنی بسیار سرکشی که برای حق و خلق نرم نمی شود و الجَوَاطُ بسیار تنگ نظر بخیل که بسیار جمع می کند و به هیچ وجه نمی بخشد و المستکبر کسی است که حق را رد می کند و برای خلق تواضع و فروتنی ندارد او خودش را بالاتر از مردم می بیند و رأی خود را از حق صواب تر می داند.

سبب دوازدهم: بکار بردن ظروفی از طلا و نقره در خوردن و آشامیدن برای مردان و زنان. در صحیحین از ام سلمه رضی الله عنها روایت است که پیامبر صلی الله علیه و آله میفرماید: «**الَّذِي يَشْرَبُ فِي أَنْيَةِ الْفِضَّةِ إِنَّمَا يُجْرَجُ فِي بَطْنِهِ نَارَ جَهَنَّمَ**» «کسی که در ظرف نقره آب بنوشد آتش جهنم را در شکم خود قرار می دهد» و در روایت مسلم آمده: «**أَنَّ الَّذِي يَأْكُلُ أَوْ يَشْرَبُ فِي أَنْيَةِ الْفِضَّةِ وَالذَّهَبِ إِنَّمَا يُجْرَجُ فِي بَطْنِهِ نَارَ جَهَنَّمَ**» «کسی که در ظرف طلا و نقره می خورد و می آشامد آتش جهنم را در شکم خود قرار داده است».

پس دوستان من از اسباب داخل شدن در آتش پرهیز کنید و اعمالی را انجام دهید که شما را از آن دور کند تا در آخرت رستگار شوید و بدانید که دنیا کالای بی ارزشی است که سریع تمام و نابود می شود و از پروردگارتان ثبات و پایداری بر حق را تا زمان مردن درخواست کنید و

شما را با کسانی که خداوند بر آنها از مردان و زنان مؤمن نعمت داده است، محشور گرداند.

اللَّهُمَّ ثَبِّتْنَا عَلَى الْحَقِّ وَتَوَفَّنَا عَلَيْهِ، وَاغْفِرْ لَنَا وَلِلْوَاحِدِينَ وَلِجَمِيعِ الْمُسْلِمِينَ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ. وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّمْ عَلَى نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

تألیف: شیخ ابن عثیمین رحمه الله